

CHRISTUS IN HET OUDE TESTAMENT.

- 1 -

Lezing gehouden op 5 oktober 1972 door ds.D.C.Overduin uit Hilversum voor het dispuut Johannes Calvijn, uitgaande van de CSFR, te Delft.

Geacht auditorium,

Uw verzoek aan mij om een lezing te houden over het onderwerp: "Christus in het Oude Testament", kwam mij voor als een onmogelijke taak en een onuitvoerbare opdracht. Mij ontbreekt de "methodiek" om over een zó ingrijpend en boven alle proporties verheven onderwerp, een methodische lezing te houden. Het zal uw bedoeling niet zijn, een opsomming te horen van de traditioneel Messiaans verklaarde historiën, afbeeldingen, profetieën en psalmen van het O.T. Overigens lijkt mij het uitgangspunt, om, naast de bekende en minder bekende Messiaanse profetieën, enige "gewaagde" vondsten toe te voegen, onjuist. Het O.T. kan en wil niet rationeel of speculatief verstaan worden. "Daarom kan de innerlijke verborgen doorzichtigheid van de Schrift alleen door de Geest Gods, in het geloof gevat worden" (litt.1).

Jezus spreekt van: "de Schriften, die van Hem GETUIGEN" (2). Deze Schriften vormen samen het O.T. De Schriftgeworden woorden GETUIGEN van het vleesgeworden Woord. GETUIGEN heeft te maken met de rechtsbedeling. Het is : "Getuigenis der Waarheid". De Geest van Christus geeft GETUIGENIS van Christus, van Zijn lijden en sterven, dood en opstanding.

"Van welke zaligheid ondervraagd en onderzocht hebben de profeten, die geprofeteerd hebben van de genade aan u geschied, onderzoekende op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en tevoren betuigde het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende, dewelken geopenbaard is , dat zij niet zichzelf, maar ons bedienden deze dingen, die u nu aangediend zijn bij degenen, die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, die van de hemel gezonden is; in welke dingen de engelen begerig zijn in te zien" (3).

Zo laat de Heilige Geest ons in het O.T. de Heilsopenbaring Gods zien en horen.

"Alle goede dingen zijn geborgen in het kruis en onder het kruis. Daarom moeten we niet proberen ze te verstaan, dan alleen onder het kruis. Ik arm, petieterig schepsel, vind niets in de Schriften, dan Christus en Die gekruisigd. Want Jezus Christus zelf is alle goed, dat in de Schrift aan de rechtvaardige wordt toegekend, zoals blijdschap, hoop, heerlijkheid, kracht en wijsheid" (4).

In dit citaat uit Luther's werk vinden we een duidelijke analogie met antwoord 19 van onze Heidelbergse Catechismus: "Het heilig Evangelie is door God Zelf geopenbaard in het paradijs Daarna heeft God dit heilig Evangelie laten verkondigen door de heilige patriarchen en profeten. Dit Evangelie heeft God ook laten voorbeelden door de offeranden en andere plechtigheden der wet".

Luther's prediking over het O.T. werd beheerst door het Woord van Christus; "Ik ben de Deur". 'Zo vaak ik een tekst heb, hard als een noot, waarvan ik de schaal niet kraken kan, gooi ik hem gauw tegen de rotssteen Christus, en dan vind ik de heerlijke pit" (5).

bijzonder praktisch en aktueel vind ik de voorrede van Dr. Kohlbrugge in één van zijn werken. Graag geef ik een groot gedeelte uit deze voorrede aan u door: "wanneer ik met dit

boekje iets tot stand gebracht heb, dan dank ik dit, naast God, aan mijn nu godzalige vader, die, toen ik nog zeer jong was, tweemaal tot mij zei: 'Als ge de vijf boeken van Mozes verstaat, verstaat ge de gehele bijbel'. Alles wat de geliefde man tot mij zei, maakte op mij de indruk, als sprak God door hem, zodat ik zijn woorden in mijn hart weglegde, ook al misten ze voor het ogenblik de rechte toepassing. Het vlijtig lezen van de boeken van Mozes, heeft van mijn jeugd af vruchten gedragen en is de grondslag geweest voor het juiste begrip der Heilige Schrift. Zo zijn mij de Evangelisten en Apostelen uit de profetische geschriften duidelijk geworden en niet omgekeerd. Tot mijn niet geringe droefheid had ik, in mijn veelbewogen leven, gelegenheid te over om op te merken, op welke losse grondslagen men een Evangelie uit verschillende leerstelsels opbouwde, dat bij de eerste windstoot in elkander vallen moest.

Vandaar ook de verlegenheid, waarin ik zo menigeeen heb zien geraken, sedert hier en daar schaamteloos is uitgesproken, wat ongetwijfeld jarenlang voortwoekerde. De machteloze verdedigers van een waarheid, waarvan zich hun hart verre houdt, hebben de leemten, die de schrikkelijkste twijfel daarin gemaakt heeft, zo weinig kunnen aanvullen, dat zij voor de zelfstandige denker meer afgebroken dan opgebouwd hebben. De gevolgen hiervan worden helaas heden ten dage ondervonden. Menige misdadige hand, sedert lang boven de kennis der Apostelen en Evangelisten verheven, verschoont onder de leuze: 'licht en geest' zelfs het allerheiligste zo weinig meer, dat zij spoedig weer de Heere der heerlijkheid op Gabbatha brengt. De aanleiding daartoe is wel de lichtvaardigheid, waarmee verscheidene personen, in het bijzonder diegenen, die op rechtzinnigheid aanspraak menen te mogen maken, de boeken van Mozes en de Profeten hebben behandeld. Wat men echter ook meende terzijde te kunnen stellen, de joden roeit men niet uit. En men zal dus begrijpen, dat men, òf alle boeken van Mozes en de Profeten zou moeten verdelen, òf tot hun gezag weder de toevlucht nemen, om opnieuw gewis te zijn van de onfeilbare waarheid van de geschriften van Evangelisten en Apostelen" (6).

Bijzonder opvallend in deze voorrede van dr. Kohlbrugge is de sterke beklemtoning van de ontzaggelijke betekenis van het O.T. voor het verstaan van het N.T.

Wanneer Calvijn spreekt over de heilsopenbaring aan het oude volk, zegt hij: "En daar heeft God Zich nooit aan het oude volk gunstig betoond, noch ooit de hoop op genade geschonken zonder de Middelaar. Ik laat nu daar de offers der wet, waardoor de gelovigen openlijk en duidelijk geleerd is, dat de zaligheid nergens elders gezocht moet worden dan in de verzoening, die alleen door Christus volbracht is. Ik zeg slechts dit, dat de zalige en gelukkige staat der kerk altijd in de persoon van Christus is gegrondvest geweest" (7).

Eveneens Calvijn over de voorzeggingen: "God heeft gewild, dat de joden door deze voorzeggingen zó onderricht zouden worden, dat zij, om hun verlossing te verzoeken, regelrecht hun ogen naar Christus zouden keren" (8).

Eveneens: "En ofschoon bij de joden de schriftgeleerden door onware verzinsels verduisterd hadden wat de Profeten over de Verlosser geleerd hadden, heeft Christus het toch als een algemeen bekende en door algemene instemming aanvaarde zaak genomen, dat op geen

andere wijze de verloren zaak hersteld, en de kerk verlost kon worden, dan door de openbaring van de Middelaar”(9).

Eveneens: “Hieruit volgt, dat de Schrift moet worden gelezen met de begeerte, daarin de Christus te vinden. Wie van dit doelwit der Schrift afwijkt, zal, al zou hij zich ook gedurende heel zijn leven vermoeien met de studie van de Schrift, toch nooit tot de kennis der waarheid komen” (10).

Zo is volgens Calvijn, Christus het “doelwit”, het “einde” en de “hoofdsom” of de “ziel” van het O.T. (11).

Christus en de apostelen bevestigen hun leer uit het O.T. Zij verwijzen ons tot de Schriften van het O.T.

Joh. 5 : 39 : “Onderzoekt de Schriften, die zijn het , die van Mij getuigen”.

Rom. 15 : 4 : “Al wat te voren geschreven is, dat is tot onze lering tevoren geschreven”.

Luc. 16 : 29 : “Zij hebben Mozes en de profeten, dat ze die horen”. 2 Petr. 1 : 19 : “Wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt”.

Hand. 17 : 11 : “De Bereeërs waren edeler dan die van Thessalonica, zij onderzochten dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren” (12).

Eveneens: “Het O.T. vervat dezelfde zaken, hetzelfde Evangelie, zodat het O.T. en het N.T. één en dezelfde zijn, ten opzichte van het wezen, alleen in de omstandigheden van bediening onderscheiden” (13).

“Heel de eredienst in Israël is openbaring van de Christus Gods. Heel de brief aan de Hebreëen werkt dit thema nader uit. Het offer , de priesterstand, de ark des verbonds met het verzoendeksel, het uitgieten van het water en tal van dingen meer spraken krachtens Gods inzetting van de komende Verlosser. De ganse historie van het oude bondsvolk getuigt rechtstreeks of indirect van de Christus Gods. Het hoogtepunt wordt ook hier bereikt door het wonder aller wonderen, dat in de vleeswording des Woords wordt aanbeden” (14).

“ De genade en waarheid van het N.T. zijn onverstaanbaar zonder de wet en de schaduwen van het O.T. De leer der zaligheid wordt vervalst en verdraaid, zodra men de onverbreekbare samenhang van het oude en het nieuwe verbond miskent” (15).

à Marck : “En gelijk het een zeer valse grond der tegenstrevers is, dat er een andere weg van zaligheid in het O.T. zou worden geleerd, als in het N.T. Daar wij hetzelfde te geloven, en in het voornaamste wezen der zaak te doen hebben met de vaders, die geenszins door haar werken werden gerechtvaardigd; zo spreken zij ijdelijk van de genoegzaamheid des N.T. alléén, zonder het oude, daar de Goddelijke genade ons ten overvloede voorziende, met dankbaarheid moet worden erkend, en het N.T. zijn voornaamste kracht uit het O.T. ontvangt door vergelijkingen van haar voorzeggingen en geboden” (16).

Vellinga : “Zonneklaar is, dat het N.T. niet te verstaan is zonder het O.T. De belofte is naar haar diepste betekenis één in het O.T. en in het N.T. Aller hoop en verwachting is Christus, het heil der wereld”(17).

Het is “naar de Schriften”, dat Christus gestorven is voor onze zonden en dat Hij is begraven en opgewekt. Dr. Kohlbrugge maakt bezwaar tegen de benaming Oude en Nieuwe

Testament”, als ware dit een tegenstelling. Kort samengevat geeft dr. Kohlbrugge de betekenis van 2 Cor. 3, waar sprake is van Oude en Nieuwe Testament, aldus weer; De Schriften van Mozes en de profeten waren voor Paulus òf letter, òf Geest, en Nieuw òf een Oud Testament. Hij noemde hun gezamenlijke inhoud het Oude Testament, in zoverre dezelve zó gelezen en verstaan werden, als de joden, die niet tot Christus kwamen, die lazen; en het Nieuwe Testament, in zoverre men die boeken las naar dien regel, welke hij “in Christus” noemt. Deze benaming van het O.T. gold bij Paulus alleen naar de Joodse opvatting van het hardnekkig ongeloof ten aanzien van dié boeken, die voor hem Nieuw Testament waren” (18). Deze opmerkelijke uitleg treffen we ook aan bij dr. Kohlbrugge als hij spreekt over “Wet en Evangelie”, “Letter en Geest”.

Afgezien van de enkele citaten, die ik noemde, hoop ik, dat het ons duidelijk is, dat het O.T. getuigenis geeft van de komende Christus. Dat de Heere Jezus en de apostelen het O.T. als zodanig hebben geleerd en betoogd, behoeft mijns inziens geen nadere verklaring. Het lijkt mij ook duidelijk, dat wij ons niet hoeven te beperken tot de gedeelten in het O.T. die in het N.T. worden aangehaald. Deze aanhalingen vormen de sleutel tot het rechte verstaan van het hele O.T. Al te zeer is de passage bij Edelkoort bewaarheid: “De Oud Testamentische wetenschap heeft haar roeping, te oordelen naar hetgeen veler hare vertegenwoordigers daaraan hebben bijgedragen, niet vervuld. Voor de christelijke gemeente is het een levenskwesitie zekerheid te bezitten, dat de Christus, Dien ze belijdt, de vervulling is van de verwachting van het O.T. De Oud-Testamentische wetenschap heeft met een verwondering afdwingende massa grammaticaal en historische geleerdheid het niet verder gebracht, dan dat het O.T. werd gezien als een belangrijk fossiel in de bodem der vergelijkende godsdienstwetenschap, maar zij heeft nagelaten dat heilig geschrift te doen verstaan, als het Woord van de Levende God, dat spreekt van de komst van Christus in het vlees en in heerlijkheid”(19).

Onwillekeurig rijst hier de vraag: Indien het vaststaat, dat het O.T. Christologisch is, op welke wijze moet dan de Christologie van het O.T. beoefend worden??

Wanneer we het O.T. zien als weergave van de joodse religie, desnoods de voornaamste van alle religies, ja, dan is de Christologie van het O.T. een kunstmatige en weerszinwekkende bezigheid. Dan kunnen de zogenaamde bizarre tegenstellingen tussen het Oude en Nieuwe Testament anders niet eindigen, dan in het dualisme van Marcion. “Dan was Marcion de enige die Paulus begreep, en hij begreep hem nog verkeerd”(20).

Het klassieke voorbeeld van de “cirkel” en haar middelpunt is nog steeds een aktueel voorbeeld. De hele omtrek van de cirkel beweegt zich om het middelpunt. Een prediking zonder Christus is geen prediking in Bijbelse zin ... geen bediening van het Woord.

Hoekstra wijst er op dat: “Wanneer ook in de historische gedeelten de relatie met Christus uit het oog wordt verloren, er misschien wel een zedenpreek met esthetische bekoering wordt geleverd, maar geen Woordbediening” (21).

Nogmaals echter de vraag: Op welke wijze zal de Christologie van het O.T. beoefend worden? Dit is een klemmende vraag. Wanneer we het met elkaar eens zijn, dat de

boodschap van het O.T. de boodschap van Christus is, hoe zal dan de "eenheid" in verklaring worden gevonden?? In grote lijnen zouden we naar het spraakgebruik dienaangaande kunnen wijzen op de "exemplarische" en de "Heilshistorische" verklaring van het O.T. Bij de exemplarische benadering van het O.T. staat de lijn van de Christologische historie vaak op de achtergrond. Het Christologische element wordt "met alle geweld" ingedragen in ieder Schriftgegeven. Men maakt gebruik van de typologie, allegorie en parallelie om Christus te kunnen prediken.

Dr. van 't Veer noemt enkele voorbeelden: "De verstijfde heup van Jacob wijst heen naar de verstarring van Christus aan het kruis. De roeden van Jacob in de drinkbakken van het vee wijzen naar het kruis. Voorts de rode draad van Rachab ... de rode draad van Thamar... De schepping van Eva uit de zijde van Adam ziet op de doorboring van Christus' zijde aan het kruis"(22).

We zouden deze voorbeelden kunnen vermenigvuldigen. Er is zoveel geschreven en bedreven over en aan het O.T. , dat ik in het bestek van deze lezing slechts een enkele vingerwijzing kan geven.

Boven het gebruik en misbruik in de diverse benaderingsmethodes staat de onomstotelijke waarheid van de Openbaring Gods in Christus Jezus. Hij was en is de Komende. Het O.T. wil door alles heen en in zeer verschillende stoffen, ons verkondigen en betuigen de komende Zaligmaker. Door het vele misbruik van de exemplarische methode, zou er m.i. de meeste nadruk op gelegd moeten worden, dat het gehele O.T. Heilshistorisch gelezen dient te worden.

Natuurlijk wil dit niet zeggen, dat er geen goede dingen in de verschillende benaderingen van het Christologisch beginsel van het O.T. gevonden worden. Wanneer op de achtergrond van welke benadering ook, de diepe intentie van het : "Dié zijn het, die van Mij getuigen" gevonden wordt, past ons een opstelling in alle voorzichtigheid. Dit neemt echter nooit weg, dat de verkondiging van Christus uit en in het O.T. niet in tegenspraak mag zijn met het geheel der Godsopenbaring in het woord. U voelt: Waar David wordt voorgesteld als de Christus, Bathseba als de kerk, Uria als de wet , wij de perken door het Woord gesteld, te buiten gaan.

Deze benadering is dan niet anders dan een manifestatie van onze armoede, een vergeestelijking van wat geestelijk is. Het is mij onmogelijk een afgerond geheel te geven van alles wat met deze materie samenhangt. Het Woord van Christus: "Ik ben de Deur", door Luther aangehaald in verband met de uitleg van de Schriften, trekt mij bijzonder aan. Luther, die bij Leviticus opmerkte: een vervelend boek, wordt door weinigen gelezen ... Bij Esther; Dit boek Judaiseert uitermate. Bij het vertalen van een gedeelte over de tempelbouw: Ik vind het bouwen aan Salomo's tempel uitermate onplezierig Maar ook: "Met Gods Woord valt niet te spotten, kunt ge het niet verstaan, neem er uw hoed voor af"(23).

De stralen van het prot.-Evangelie dringen door in alle hoeken van het O.T. Ze verlichten de

voorhof, het heilige en het heilige der heiligen. Alles getuigt op haar eigen plaats en wijze van Hem, Die de Komende is. Het is mijn begeerte een enkele straal te zoeken. Er moest een keuze gedaan worden. De heilshistorische lijn in het O.T. in dit bestek te laten zien is mij onmogelijk. Weer denk ik aan het woord van Luther: "Ik arm petieterig schepseltje". Ik heb een keuze gedaan uit het hart van het O.T. : "De Psalmen".

Het is mijn hartelijke wens, dat de nu volgende korte Christologische verklaring van Psalm 88 ons tot zegen mag zijn. Dat het woord van Augustinus ook onze geesteshouding moge zijn: "Wonderlijk is de diepte Uwer Woorden, wier oppervlakte, die wij voor onze ogen zien, de kleinen zachtens leidt; maar wonderlijk is hun diepte, mijn God , wonderlijk hun diepte. Mij overkomt een huivering van eerbied en een siddering van liefde. Heftig haat ik haar vijanden. O, als gij hen dooddet met het tweesnijdend zwaard, en zij haar vijanden niet meer waren. Want zo wenste ik, dat zij zichzelf gedood werden, opdat zij U mochten leven"(24).

Psalm 88.

Inleiding. Psalm 88 neemt een wonderlijke plaats in ons psalmboek in. In geen andere psalm is sprake van zo grote nood en dood. Sommigen zijn hierdoor verleid een vrij negatieve beoordeling van deze psalm te geven.

Dr. Valetton schrijft: "Ik ben blij, dat wij in ons psalmboek niet veel van zulke psalmen hebben"(25).

Voor Calvijn geeft deze psalm een wonderlijk geloofsgetuigenis. Hij noemt deze psalm een vorm van gebed, voor allen wier toestand als het ware wanhopig is"(26).

Donner tekent aan bij psalm 88 : "Zelfs het boek Job en Jeremia's klaagliederen, waarin Hemans klachten alleen haar weerga vinden, zijn troostboeken, vergeleken bij deze psalm"(27).

Edelkoort schrijft in zijn inleiding op deze psalm : "Deze psalm is wel de somberste van alle. Er wordt alleen in geklaagd, en met die klacht eindigt hij ook. Er wordt niet eens om verlossing gebeden en nog minder het geloof in de reddende macht van God beleden"(28). Het zou te ver voeren om de diverse visies op deze psalm zelfs maar te noemen. Bij velen is in de verklaring van deze psalm het Christologisch beginsel niet te vinden.

Calvijn spreekt wel van het onwankelbaar geloof van deze mens. Deze mens roept God aan als de Redder en Bevrijder (29). Calvijn spreekt echter in zijn uitleg van deze psalm niet duidelijk over de persoon en het werk van de Middelaar. Anderen daarentegen hebben meer of minder duidelijk de Messianiteit van deze psalm toegestemd (30).

Psalm 88 is bestemd voor het gebruik in het heiligdom. Het is een lied. Merkwaardig, daar zelfs het woord "lied" een blijde klank doet horen. Het is een lied dat gezongen wordt, of betrekking heeft op "Máchalath Leánnôth". Deze woorden worden verschillend vertaald. Calvijn heeft ; Om te verootmoedigen. Anderen: Op de ziekte van N.N., om te klagen. De psalm is een onderwijzing voor de gemeente, van Heman de Ezrahiet. Zie voor deze persoon: 1 Kron. 2:6 en 6: 33-43.

Wanneer we zouden aannemen, dat deze psalm inderdaad verband houdt met de ziekte van

N.N., worden we door de inhoud van deze psalm gedrongen om aan de "Melaatsheid" te denken. Temeer daar de MELAATSHEID in het O.T. als de ziekte van de "verlating en versterving", "dood en ondergang" wordt getekend.

De wet wijst deze ziekte aan in al haar ontluistering. Het is de wet, die ook de zieke uitwijst uit de gemeenschap van God en mensen. De melaatse is "het teken aan de wand". De melaatse is "het exempel". De vloek van de Almachtige verteert hem. De kerk verwijderd hem uit haar midden. De wereld duwt hem uit haar levensverbanden.

Vs. 2: HEERE, God van mijn heil, overdag jammer ik, in de nacht lig ik voor U uitgestrekt (vert. De Groot e.a.). Een goed begin is hier het hele werk. We staan voor het raadsel en de oplossing "HEERE, God van mijn heil" De inktzwarte hemel van de melaatse wordt als door een bliksemschicht verlicht. Welke loot van Adam zou het zich vermeten, om de vloek ervarende, het heil te geloven?

Ziehier, de Geest van de profetie, Die ook de Geest van Christus is. De Geest, Die te voren beduide het lijden, dat op Christus komen zou. De eerste Adam kan God lasteren vanwege de plagen ... De tweede Adam schreeuwt, midden in de verlating: "HEERE, God van Mijn heil". Dit is bovenmenselijk. Het laat zich niet verklaren uit Adam. Hier is Jezus de Voorzanger en Koorleider van de kinderen van Korach. Jezus klemt de dorre hand van het geloof aan de troon van de Verbonds-God, de eeuwig Trouwe en schreeuwt het uit: HEERE, God van Mijn heil, Mijn verlossing, Mijn hoop, Mijn toevlucht in het land van de stervenden ... overdag jammer ik (zie ps. 22), in de nacht lig Ik steunend en kermend voor U uitgestrekt. Sterk geroep en tranen verzellen Mijn dorre hand, die uit de diepe kloof der verlating wordt opgeheven. Opgeheven Ja, tot de God van Mijn heil niet tot de satan.

's Nachts verkeerde de Plaatsbekleder menigmaal in het gebergte – alleen... En de laatste nacht? Toen lag Hij neergeworpen in de Hof van Gethsemané uitgestrekt... afgescheiden ... zoals een steen uit een slinger afgescheiden wordt. Hij knielt ... Hij bidt... Hij kreunt en worstelt Hij schreeuwt : Vader, God van Mijn heil....

Vs. 3: "Mijn gebed dringe tot U door; neig Uw oor tot mijn klagen". Wolken hebben zich samen gepakt boven het hoofd van de melaatsverklaarde. Wolken van donkerheid en doodsschaduw. Het geluid van de bazuin weerklinkt. Sterke donderslagen doen de schuldigverklaarde sidderen. Bliksemstralen slaan Hem voor de voeten. Alles wil Hem het zwijgen opleggen. Zwijg.... Zwijg, zwijg melaatse ... Waarom zouden Uw woorden stuiten tegen de koperen hemel? Waarom zouden Uw klanken versterven in machtige donderslagen?

Nee, nee ... Mijn gebed dringe tot U door.... Laat Uw oren vol worden van mijn klagen. Vader, buig U neer, ik heb U lief. Vader, hoor Mij toch. Ik zal bidden.... Tòch zal Ik bidden. Bidden zonder antwoord..... Wierookgeuren die terugslaan.

En Hij scheidde Zich van Heman de Ezrahiet af omtrent een steenworp, en knielde neder en bad, zeggende: "Vader, of Gij wildet ...". En Hij bad ten derde male, en Zijn zweet werd als grote druppelen bloed, die op de aarde afliepen. En Hij zei tot Heman de Ezrahiet: Kunt gij niet één uur met Mij waken ??

Vs. 4 : "Want Mijn ziel is verzadigd van ellende en mijn leven nadert de dood"

Ja, Vader ... vol ben Ik van ballingschap Zij stoten Mij van huis tot huis en hun éénparig vonnis luidt: Hij is des doods schuldig. Mijn ziel is verzadigd en gedrenkt in droefenis en verbazing ... ver van huis ... ver van huis. Ik wordt geperst naar de dood ... Ik zie hem naderen Onverzettelijk... Dood, o dood, hier is uw verderf.

Vs. 5 : "Men telt Mij onder degenen die in de kuil nederdalen, Ik ben geworden als iemand zonder levenskracht". Aah , zie de melaatse daar heengaan. Hij is gerekend onder de doden, die ter aarde worden besteld. Ze sterven bij het leven. Als levende lijken gaan ze hun weg. De weg naar het heiligdom Naar de altaren, is toegesloten. Een schorre schreeuw ... een doodsrochel kondigt slechts zijn aanwezigheid aan ... Onrein ...Onrein ... dood verklaard in de Naam van God.

Ja, 30 zilverlingen vormen de prijs. Ze hebben het er graag voor over ... ze werden verblijd over deze vangst. Nog even, dan wordt hij verwoest. Dan zal de kuil boven Hem gesloten worden. Dat niet alleen. Hij werd genegeerd ... een doodverkleerde voor de theologie ... een duivelskind in de ogen van het Sanhedrin.

Mijn God, hoe smartelijk valt Hem dit lijden. Zijn kracht is als een potscherf vergaan. De steel gaat zich buigen.... Dodelijke vermoedheid is over Hem gekomen. Het gewicht, o het gewicht is zo zwaar. Hij is de tot zonde gemaakte. De "Last" drukt Hem in de volle dood ... Anderen heeft Hij verlost; Zichzelf kan Hij niet verlossen

Vs. 6 : " Afgezonderd onder de doden, gelijk verslagenen die in het graf liggen, die Gij niet meer gedenkt, afgesneden van Uw hand'.

Handen duwen Hem naar de vergetelheid ... zoals weleer de bok Azaël werd weggezonden in de woestijn (Lev. 16: 8). Stenen worden aangedragen om Zijn graf voor eeuwig te sluiten.

Weg met de onreine... weg met de grote gruwel. Nog dieper dimensie komt open:

"Afgesneden van Uw hand". Gij hebt Mij hen tot een grote gruwel gesteld... dat was erg ...

Dit is aangrijpender : Gij denkt niet meer aan Mij. Vader ... Uw hand, o, Uw hand, Uw schoot. God van Elia, waar zijt Gij ? Waar is Uw hand ?? Voorwaarts zie Ik U niet; achterwaarts bemerk Ik U niet. Afgesneden van de Levende ... Wat hitte doet Hem branden. Het verband verbroken, het Goddelijk verband. Wie kan dat verstaan? Wie kan dat peilen? Het Leven wordt van het leven afgesneden en levend ter aarde besteld.

Vs. 7 , 8 : "Gij hebt Mij in de diepste kuil gelegd, in duisternissen en diepten. Al Uw grimmigheid drukt Mij neer. Al Uw baren bruisen over Mij heen".

De diepste kuil Wie zal haar peilen?? Ons peillood is te licht; het haalt de bodem niet. Ons snoer is te kort om te kunnen meten. De diepste kuil, de golven en baren, de duisternissen ... wie zal hun volle zwaarte wegen?? Huivering bevangt ons ... Stervende zult gij sterven, dat was het oordeel over ons. De bijl is aan de wortel van de boom. Daverende slagen klinken op in het volle woud. De boom wordt omgehouden en in het vuur geworpen. Het toornevuur over de zonde schroeit Hem de adem af. Golven en baren slaan verwoedt tegen Hem op, verbazen Zijn benauwde ziel. In Zijn zielsoren rommelt de donder van de gerechtigheid. God, Mijn Steenrots Waarom vergeet Gij Mij ?? Is dit de bezoldiging der

zonde? O HEERE, God van Mijn heil, Ik ga te gronde in deze jammervloed.

Vs. 9 : Mijn bekenden hebt Gij verre van mij gedaan, gij hebt Mij hun tot een grote gruwel gesteld; Ik ben besloten en kan niet uitkomen.....

Die voorheen Mij teer beminden, en Mijn vrinden, Wijken, angstig voor Mijn plaag;
Nabestaanden gaan terzijden, Wegens 't lijden, en d'ellenden die Ik draag.

Petrus, waar ben je gebleven? En de anderen ?

Op mij, o Meester, in de hof, Kunt Gij U onbevreesd verlaten.

Ik draag het zwaard. Deze soldaten, Zij zullen bijten in het stof.

Die Judas daar, zo ik hem trof, hem zou geen macht der hel meer baten;

ik zou hem tot mijn dood toe haten. Zie hun gelaten , vuil en grof.-

Maar Jezus sprak:

Ga achter Mij, verlaat nog heden het pad waarop gij zijt getreden:

Ik sticht Mijn rijk met eigen bloed. Steek, vriend, uw zwaard weer in de schede,

dan geef Ik u Mijn krachten mede, omdat uw hart verbloeden moet

Vs. 10 : " Mijn oog versmacht van ellende, Ik strek Mijn handen uit tot U. Heere, dagelijks roep Ik tot U". Rechtvaardige Vader Mijn oog is doorknaagd van verdriet ...

blindgeschreid. Toch, Mijn oog is op U. Ik, melaatse ... Ik, verworpene en verachte ... Ik, melaatse en verdoemde ... Ik hef Mijn ogen op tot U, Die in de hemelen zijt.

De wereld heeft U niet gekend in haar wereld-zijn. Maar Ik heb U gekend in Mijn vloek-zijn.

Mijn oog druipt tot U. U roep Ik aan. Dagelijks richten zich Mijn omfloerste ogen op U. Ja

Vader, en dat vanwege de dwalende blikken van Petrus en Heman. Gij antwoordt Mij niet ...

De sterke roepstemmen vallen terug op Mij.

Ja, Petrus en Heman en Job wachten op een antwoord ... Een antwoord van ontferming ...

Dáárom : Gij antwoordt niet ... Wie, o wie kan de plaats van deze melaatse innemen ... de man, die zijn eigen tranen eet en drinkt ...

Vs. 11 ; "Is het aan de doden, dat Gij wonderen doet? Staan de gestorvenen wel op om U te loven? (sela ... bis)".

Hier staat de gestorvene in Naámans melaatsheid. De gruwel van Gehazi en Uza kleeft Hem aan. Doet Gij wonderen aan de doden ? Staan de gestorvenen op om U te loven? Waar is

het antwoord op deze vraag? Waar is de uitgang uit dit graf? Waar is het pad in deze Rode Zee? Hier is het antwoord ... Hij ... de dood dragende, gaat uit naar de plaats, genaamd

Golgotha. Alle machten spannen zich nu samen. Alle krachten verbinden zich tot een

mateloos lijden ... Waar is God, op Wien Gij bouwdet?? En aan Wien Ge Uw zaak vertrouwdet ??

Jezus, zijt Gij de dode niet?? ... uit het hart vergeten ?? Gestorvenen, laat mij uw stemmen horen. Waar zijt gij ?? " Ik ben een worm en geen man" . Elia, ja , dat was een man.

Henoch, dat was een man Maar Ik ... Ik zal klagelijk roepen tot Mijn God. Ik zal vragen

blijven vragen vragen zonder antwoord ... O, vragen zonder antwoord eeuwig vragen

zonder antwoord. Toon ons Uw gedaante, zij is recht schrikkelijk. Vader, indien het mogelijk

is ... maar ... niet Mij wil

Vs. 12 , 13 : “ Vertelt men Uw genade in het graf, Uw trouw in de plaats van het verderf? Wordt Uw wondermacht openbaar in de duisternis en Uw gerechtigheid in het land van de vergetelheid? “.

Nee toch ? Het graf is toch de plaats van verderf en oordeel? Uw trouw in de plaats des verderfs behelst toch de verwerping ? O, vraag zonder antwoord ... nood zonder uitkomst. De hemel sluit zich toe. Waar is de wondermacht in de duisternis ? Alle deuren zijn gesloten en niemand antwoordt. Anderen heeft Hij verlost.... Zichzelf kan Hij niet verlossen. Ha, kom af van het kruis, indien Gij de Christus Gods zijt. Het land van de vergetelheid slokt de weggezonden bok op. Gerechtigheid? Wie ziet hier gerechtigheid ? De schuldige hoort een: Heden met Mij in het Paradijs. De onschuldige: Weg met Hem ... Heden in de dood. Voorwaar, Uw oordelen zijn een diepe afgrond. Gij behoudt mensen en beesten ... maar DE MENS wordt uitgeworpen in het oordeel. En toch blinkt in Zijn doodsworstelingen het licht van de gerechtigheid!

Vs. 14, 15 : “ En Ik tot U, O HEERE blijf Ik om hulp smeken; zelfs in de ochtendstond komt Mij gebed U tegemoet: HEERE, waarom verstoot Gij Mij, waarom verbergt Gij Uw aangezicht voor Mij? “.

Jezus wentelt Zijn weg op de Heere. Hij blijft smeken: “Waarom hebt Gij Mij verlaten ? Waarom ?? Zwijg nu, Ik ben onvernuftiger dan iemand. Aller klachten klacht klimt in Hem omhoog. Onder de eeuwige druk, Die Hem drukt, worstelt Zijn sterk geroep met tranen omhoog. Adam, wacht nog even in de luwte van het struikgewas. Adam, Ik hoorde je niet meer smeken. Adam, kom nu uit het geboomte te voorschijn ... en, hoor Hem BLIJVEN smeken. Hij vraagt, in de verstoting, naar God. Hij vraagt een antwoord. Zijn geloofsarmen tasten naar Vaders gezicht en voelen slechts de ledigheid en het woeste. Hier is de grote chaos. Vader Uw gezicht Laat het Mij zien.

Vs. 16 – 19 : “ Ellendig ben Ik, en wegstervend van mijn jeugd af. Ik draag Uw vervaarnissen; Ik ben radeloos; Uw brandende toorn gaat over Mij heen. Uw verschrikkingen richten Mij ten gronde; zij omringen Mij de ganse dag als watergolven; allemaal sluiten zij Mij in; de vriend en metgezel hebt Gij ver van Mij verwijderd; Mij gezelschap is de duisternis”.

Hoger en hoger stijgt de klacht van de uitlandigheid omhoog. Dieper en dieper zinkt de Gevloekte terneer. Hij , de Rijke, is de armste. Hij, Die thuis was , is in ballingschap. Van de jeugd af is Hij de “wegstervende”. Zijn leven was sterven. Sterven in ons midden. Sterven en gescheiden worden. Wegsterven in de dood ... van kribbe tot kruis. Tot zonde en vloek is Hij gemaakt. Daarom sterft Hij weg. Steeds dieper vervaarnissen vallen over Hem heen. Grote beroeringen verbazen Hem. Sterke donderslagen doen Hem beven. Geen raad voor Hem. Geen raadsman naast Hem. Nee, zelf zal Hij raad heten. Zijn radeloosheid; “Wat zal Ik zeggen”, wordt de Raad voor zondaren. Mij God , hoe zwaar is dit lijden. Uw brandende toorn verslind Mij. Verschrikking, verlating en afsnijding breken Mij tot de grond toe af. Als watergolven overspoelen zij Mij; zij sluiten Mij in. Gij doet een afgesneden zaak op de

aarde. Een doek werpen ze Mij over het hoofd. Het wordt donker om Mij. Vuistslagen regenen op Mij neer. Als een valse profeet wordt Ik doorstoken: "Wie is het die U geslagen heeft?". Geef antwoord ... o, de Almachtige heeft Hem bitterheid aangedaan. Zijn Naam is Mara. Vriend en metgezel: verraden ... verloochenen vluchten smadelijk heen. De dodelijke cirkel van het oordeel sluit zich toe. Hij sprak immers: indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan !?.

Ontferm u Mijner, o Mijn vrienden ... ontferm u Mijner. Ver zijn ze verwijderd ... de vrienden. Jezus blijft alléén over héél alleen ... eenzaam ... verschoven ... ellende ... afsterving. Alle lichten worden nu gedoofd. Zon ... sta stil en verberg u. Maan ... gij zult Hem niet belichten. Sterren ... trek u terug in dit donkere uur. Uren, die de eeuwigheid bevatten. Zie , het wordt duister op de gehele aarde. De bange klacht is realiteit : Mijn gezelschap is de duisternis. Het is de duisternis van de volle dood ... de dood van de afscheiding ... van de verplettering. Nu is Hij in de dikke duisternis ... alleen ... Het toornevuur vanwege de zonde brandt. De aarde nu was woest en ledig , en donkerheid is op de afgrond. Is dit nu het laatste? Het laatste woord ? De laatste werkelijkheid ? Duisternis ??

Nee, wederom wordt hier een Kind geboren. Het zijn de Schriften , die van Hem getuigen. Het begin, o , het begin ... Het begin werpt haar stralen over het donkere einde van deze psalm. Het begin blijft staan Midden in de duisternis. Het begin : " O Heere, God van Mijn heil". Hij heeft het geroepen in alle onheil. Duisternis ... is dat het laatste ???. Zeg mij wat het eerste is. O, Heere , God van Mijn heil. In dit woord wordt de duisternis verslonden. Uit de donkere nacht zal het loflied rijzen. "Het is volbracht". "Vader". De God van het heil zal zeggen: "Waar zijt gij ? ". En de dode zal antwoorden : Zie, hier ben Ik ... Ik heb lief, Gij hoort Mijn stem en Mijn klagen. Vader, Ik heb geloofd dat U Mij hoorde Ook toen Ik niets meer hoorde.

Verheerlijk Mij, Mijn Vader Voor U verduistert de duisternis niet. Zo schijnt het licht van psalm 88 ook in het laatste woord "duisternis". Het breekt er doorheen. Zijn grote liefde heeft zulks gedaan. Hij heeft Zijn eniggeboren Zoon gegeven in mijn dood en melaatsheid

Mensen, wij hebben de dood verdiend. Schuldigen die uzelf niet kunt redden.

Gevangenen die de sleutel van de deur missen. Hoort aandachtig naar Hem. Juist in Zijn vernedering is Hij dierbaar en beminnenswaardig. Hij is gekomen niet om rechtvaardigen te roepen ... maar zondaren tot bekering.

De Kerk en de enkeling Ze zijn op weg. De weg spoed naar het einde. Duisternis bedekt de aarde en de volken. Waar zijn de wonderen der barmhartigheid ? Zij houden zich in. Schamper klinkt de roep tot de kerk : Kom af van het kruis verlos uzelf. De kerk kan zichzelf echter niet verlossen. Wee, waar zij afkomt van het kruis om deel te nemen aan het grote spel. Is er een antwoord voor de kerk-op-weg ? Een antwoord voor de stervende enkeling ? Is er licht in onze duisternis en vervreemding ? Is er beterschap voor onze ziekte? Is er een antwoord op Gods grote vraag: " Waar zijt gij ?".

Waarheen ?? Zie psalm 88. Onze klachten lopen terug naar de grote Klager. Ze zijn allen in

Hem. Maar vóór alles : “HEERE, God van Mijn heil”.

Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen; de straf, die ons de vrede aanbrengt was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Het komt goed met de kerk ... met Gods kerk. Hij heeft haar bevrijd en zal haar bevrijden van alle duisternis.

Dat dan alle lichten doven. Duisternis bedekke de aarde en haar inwoners. En toch

Nochtans desniettegenstaande : “God heeft bij ons wat groots verricht. Hijzelf heeft onze druk verlicht”. Zalig de mens die gelooft, dat hij als de beesten is aan zichzelf. Zalig die gelooft in de God van het heil, die in Jezus Christus en in alle duisternis nabij geworden is.

Zalig is hij, die gelooft dat God deswege de goddeloze rechtvaardigt om niet.

Gods rechterhand is hoog verheven; Des HEEREN sterke rechterhand.

Doet door haar daân de wereld beven; Houdt door haar kracht Gods volk in stand.

Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven, Maar leven, en des HEEREN daân.

Waardoor wij zoveel heil verwerven, Elk tot Zijn eer, doen gadeslaan. Psalm 118 : 8.

1. Dr. W. Kooiman , Luther en de Bijbel
2. Johannes 5 : 39
3. 1 Petrus 1 : 10 – 12
4. Vogelzang bij Kooiman , Luther en de bijbel
5. W. Kooiman , Luther en de Bijbel
6. H.F. Kohlbrugge , Waartoe het Oude Testament ?
7. Calvijn , Institutie II. VI. 1 , 2
8. “ “ II. VI. 3 , 4
9. “ “ II. VI. 4
10. Calvijn Komm. Joh. 5 : 39 bij Veenhof “ Calvijn en de prediking”
11. Idem
12. Brakel , Redelijke Godsdienst (van het Woord Gods)
13. Idem
14. Dr. A.D. Polman , “Bijzondere openbaring”
15. Dr. Gravemeijer , “Ger. Geloofsleer”
16. Johannes à Marck , “Kern en merg der Godgeleerdheid”
17. Vellenga , Christelijke dogmatiek
18. H.F.Kohlbrugge , Waartoe het Oude Testament ?
19. Dr. A.H. Edelkoort , De Christusverwachting in het O.T.
20. Berkhof , Geschiedenis der Kerk
21. Dr. Hoekstra , Homiletiek
22. Dr. Van 't Veer , Christologische prediking over de historische stoffen van het O.T.
23. Dr. W. Kooiman , Luther en de Bijbel
24. Augustinus , Belijdenissen
25. Dr. J.J.P. Valeton , De Psalmen

26. Calvijn , Psalmen
27. Donner , Psalmen
28. Dr. A.H. Edelkoort , Bijbel met kanttt. op psalm 88
29. Calvijn , Psalmen
30. Klinkenberg ... Horne ... Bonar .. Veldkamp .. Grosheide ... enz.